

SQL fyrirspurnarmálið

framhald af Gagnasöfn og SQL

Hjálmtýr Hafsteinsson

Tölvunarfræði HÍ

Efni námskeiðs

ENDUR
MENNTUN

- Upprifjun og SQLite
- Tengingar tafla (*join*)
- Hreiðraðar fyrirspurnir (*nested queries*)
- Ytri tengingar (*outer join*)
- Notkun á mengjavirkjum (*set operators*)
- Sýndartöflur (*views*)
- Önnur gagnasafnskerfi (ef tími/áhugi)

- Frítt einfalt venslagagnasafnskerfi
 - Hefur nær allar SQL skipanir
 - Mjög auðvelt í uppsetningu
 - Innan við 1MB að stærð
- Notað mjög víða
 - Innbyggð í Firefox, Chrome, iPhone, Android, Win10, Skype, Photoshop, iTunes, ...

SQLite

- Náðið í það:

<http://www.sqlite.org>

- Náðið í sýnisgagnasafn:

<https://hjalmtyr.github.io/SQL2/>

- Upplýsingar vegna útleigu á sumarhúsum:

felagar

upplýsingar um félagsmenn

sumarhus

upplýsingar um sumarhús

leigur

upplýsingar um leigur

- ```
SQL> select name, dept from fslinger.natural;
NAME DEPT

```

- DB Browser

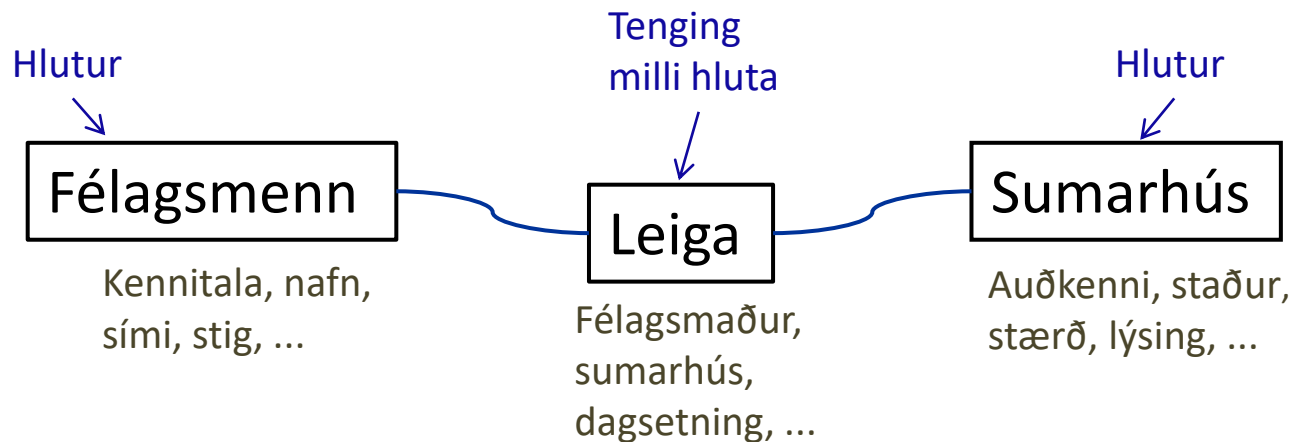
- [illegible]

- [sqliteonline.com](http://sqliteonline.com)

- 
- The screenshot shows the AWS IAM console 'Users' page. The table lists the following users and their details:
- | Name    | Access Key ID | Password | MFA | Last Used |
|---------|---------------|----------|-----|-----------|
| root    |               |          |     |           |
| Admin   |               |          |     |           |
| Alice   |               |          |     |           |
| Bob     |               |          |     |           |
| Charlie |               |          |     |           |
| David   |               |          |     |           |
| Eve     |               |          |     |           |
| Frank   |               |          |     |           |
| Grace   |               |          |     |           |
| Henry   |               |          |     |           |
| Ivy     |               |          |     |           |
| Jack    |               |          |     |           |
| Karen   |               |          |     |           |
| Leo     |               |          |     |           |
| Mia     |               |          |     |           |
| Noah    |               |          |     |           |
| Olivia  |               |          |     |           |
| Peter   |               |          |     |           |
| Quinn   |               |          |     |           |
| Rory    |               |          |     |           |
| Sam     |               |          |     |           |
| Tina    |               |          |     |           |
| Uma     |               |          |     |           |
| Victor  |               |          |     |           |
| Wendy   |               |          |     |           |
| Xavier  |               |          |     |           |
| Yara    |               |          |     |           |
| Zoe     |               |          |     |           |

# Sýnisgagnasafn

- Þrjár töflur með upplýsingum leigu á sumarhúsum



## SQL upprifjun – Velja línur (**where**)

- Sýnið þá félagsmenn sem hafa minna en 100 stig, í röð eftir stigafjölda?

```
select * from felagar
where stig < 100
order by stig;
```

- Sýnið allar helgarleigur á árinu 2024

```
select * from leigur
where dags like '2024%'
and fj_daga = 3;
```

SQL upprifjun – Samsöfnun (group by)

- Hver er meðalfjöldi stiga félagsmanna sem búa í Reykjavík?

```
select avg(stig) from felagar
where postnr < '170';
```

- Sýnið fjölda leiga á hvert sumarhús

```
select husnr, count(*) from leigur
group by husnr;
```


- Sýnið félagsmenn í röð eftir póstnúmeri
(...**order by**...)
- Sýnið þá bústaði sem eru stærri en 60m² eða hafa 6 rúm eða fleiri
(...**where**...)
- Sýnið meðalfjölda stiga eftir inngönguári félaga
(...**group by**...)

Tengingar (*join*)

- Hingað til aðeins unnið með eina töflu í einu
- Getum við sett öll gögn í eina töflu?
  - Já, en það hefur galla:

Umfremd (*redundancy*)

Vandræði við breytingar

Innsetningar- og eyðingarvandræði

Vandamál við eina töflu

- Umfremd (*redundancy*)

fnr	nafn	postnr	stig	inng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2024	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2023	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2024	3	1005

- Gildin **postnr**, **stig** og **inng_ar** eru endurtekin fyrir hverja skráða leigu
- Hvað ef við viljum bæta við mynd af hverjum félagsmanni?

Vandamál við eina töflu

- Vandræði við breytingar

fnr	nafn	postnr	stig	inng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2024	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2023	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2024	3	1005

- Ef stig Gunnar lækka um 50 þá þarf að breyta því á öllum stöðum
- Ef póstnúmerið hjá einum félagsmanni breytist þá þarf að fara í gegnum alla töfluna

Vandamál við eina töflu

- Innsetningar- og eyðingarvandræði

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2024	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2023	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2024	3	1005

- Getum ekki bætt inn félagsmanni ef hann hefur ekki leigt sumarhús ennþá
- Getum ekki eytt út síðustu leigu félagsmanns því þá tapast allar aðrar upplýsingar um hann

Lausn á vandræðum

- Bjótum töfluna upp í tvær töflur:
  - Önnur aðeins með upplýsingar um félagsmenn
  - Hin aðeins með upplýsingar um leigur

fnr	nafn	postnr	stig	inng_ar
48	Gunnar	107	450	2017
12	Erla	200	125	1994
31	Rakel	112	330	2014

fnr	dags	fj_daga	husnr
48	8.7.2024	7	1001
48	16.7.2023	7	1005
12	13.2.2024	3	1005

Að vísu **fnr** í báðum töflum, en þurfum það til að tengja þær saman

Tengingar

- Þurfum nú að tengja töflurnar saman

- Ein leið:

```
select nafn, dags
 from felagar, leigur
 where felagar.fnr = leigur.fnr;
```

- Jafngild leið (nýrri útgáfa):

```
select nafn, dags
 from felagar join leigur
 on felagar.fnr = leigur.fnr;
```

Merking tengingar


```
SELECT dálkar
FROM tafla1 JOIN tafla2
ON skilyrði;
```

Fyrir allar mögulegar samsetningar á línum úr **tafla1** og **tafla2**:
Ef skilyrði er **satt**, þá sýna dálka úr þeirri samsetningu

Nokkur dæmi

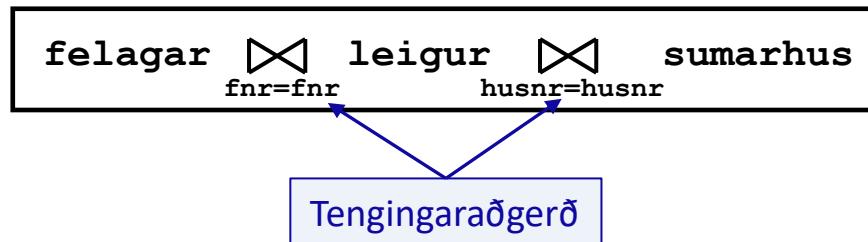
```
select *
 from felagar join leigur
 on felagar.fnr = leigur.fnr;
```

```
select nafn, dags, husnr
 from felagar join leigur
 on felagar.fnr = leigur.fnr
 where dags >= '2024-01-01';
```

Tenging fleiri tafla

- Getum tengt saman margar töflur

```
select nafn, stadur, dags
 from felagar join leigur
 on felagar.fnr = leigur.fnr
 join sumarhus
 on leigur.husnr = sumarhus.husnr
 where fj_daga < 7;
```


Nokkur dæmi

- Finna nöfn sumarhúsa sem Gunnar hefur leigt

```
select stadur
 from felagar join leigur
 on felagar.fnr = leigur.fnr
 join sumarhus
 on leigur.husnr = sumarhus.husnr
 where nafn = 'Gunnar';
```

Einfölduð tenging

- Ef samanburður er = og dálkar heita sömu nöfnum þá hægt að nota náttúrulega tengingu

```
select stadur
 from felagar natural join leigur
 natural join sumarhus
 where nafn = 'Gunnar';
```

Tenging með samsöfnun

- Finna heildarfjölda leigudaga hjá Önnu

```
select sum(fj_daga)
 from felagar natural join leigur
 where nafn = 'Anna';
```

- Finna meðalfermetrafjölda eftir félagsmönnum

```
select nafn, avg(fermetrar)
 from felagar natural join leigur
 natural join sumarhus
 group by nafn;
```

- Sýnið alla þá sem hafa fengið leigðan bústað 1001
- Sýnið alla þá sem hafa fengið leigðan bústaðinn "Laugarvatn 2"
- Sýnið nafn og fjölda útleiga fyrir hvern bústað
  - Viðbót: ... á árinu 2024
- Fyrir hvern bústað sýnið nöfn þeirra félagsmanna sem hafa fengið hann leigðan í vikuleigu

- Getum tengt töflu við sjálfa sig
  - Notum þá tvö eintök af töflunni með sitthvoru nafninu (*alias*)
- Finna alla sem búa í sama póstnúmeri og Rakel

```
select f1.fnr, f1.nafn, f1.postnr
 from felagar f1 join felagar f2
 on f1.postnr = f2.postnr
 where f2.nafn = 'Rakel';
```

Alias

En ef við viljum ekki fá Rakel með í úttakið?

Sjálf tenging

- Algengustu not á sjálf tengingu er þegar það er innbyrðistenging á milli dálka

stmnr	nafn	yfirmadur
2	Palli	5
4	Gunna	8
5	Ari	8
7	Anna	5
8	Sigga	8

Palli hefur Ara sem yfirmann

Sigga hefur engan yfirmann

Þetta þykir reyndar ekki góð hönnun á töflu, betra væri að skipta upp í tvær töflur

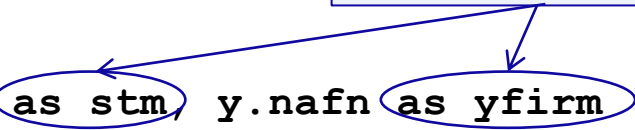

Sjálfmenging

- Finna nöfn allra ásamt nöfnum yfirmanna þeirra

Gefum dálkunum heiti

```
select s.nafn as stm, y.nafn as yfirm
 from starfsm s join starfsm y
 on y.stmnr = s.yfirmadur;
```


Hreiðraðar fyrirspurnir (*nested queries*)

- Getum notað fyrirspurn inni í annari fyrirspurn
  - Undirfyrirspurnin getur komið á nokkrum stöðum
  - Algengast er að hún komi í **where**-hluta

```
select nafn, stig from felagar
 where stig > (select avg(stig) from felagar);
```

Finna þá félagar sem hafa fleiri stig en meðaltalið

Undirfyrirspurnir (*subqueries*)

- Fyrirspurnir skila annaðhvort einu gildi:

```
select min(stig) from felagar;
```

eða mengi staka:

```
select nafn from felagar
where inng_ar < 2008;
```

Getum nota útkomuna í öðrum fyrirspurnum

Samsöfnun skilar aðeins einu gildi

- Finna félagsmann með mesta fjölda stiga

```
select nafn, stig from felagar
where stig = (select max(stig)
 from felagar);
```

Af hverju ekki bara:

```
select nafn, max(stig) from felagar;
```

Flest gagnasafnskerfi gefa villu
hér, en SQLite skilar "réttu" svari!

Útkoman er eitt gildi

- Finna þá sem búa í sama póstnúmeri og Helga
  - Hugmynd: Finna fyrst póstnúmer Helgu og finna síðan þá sem hafa það póstnúmer

```
select * from felagar
 where postnr = (select postnr from felagar
 where nafn = 'Helga');
```

Kemur Helga líka með?

Hvað ef margar niðurstöður?

Útkoman er eitt gildi

- Finna alla aðra sem búa í sama póstnúmeri og Helga
  - Eins og áður, en viljum ekki fá Helgu

```
select * from felagar
 where nafn != 'Helga' and
 postnr = (select postnr from felagar
 where nafn = 'Helga');
```


Fleiri dæmi með einni útkomu

- Finna þá sem hafa fleiri stig en félagsmaður númer 85

```
select nafn, stig from felagar
 where stig > (select stig from felagar
 where fnr = 85);
```

- Ef fleiri en eitt gildi þá samanburður við fyrsta

```
select nafn, stig from felagar
 where stig > (select stig from felagar
 where nafn = 'Gunnar');
```

Flest önnur gagnasafnskerfi gefa villu hér

- Sýnið nafnið á sumarhúsinu með mestan fjölda rúma
- Sýnið öll sumarhús sem eru minni en Reykir
- Sýnið alla félagsmenn sem búa í öðru póstnúmeri en Bjarni
- Sýnið þá félagsmenn sem hafa leigt oftast en Erla

Útkoman er mengi

- Getum þá athugað hvort tiltekið gildi sé í menginu
  - Finna alla félagsmenn sem hafa leigt sumarhús:

```
select * from felagar
 where fnr in (select fnr from leigur);
```

eða alla sem hafa leigt á ákveðnu tímabili:

```
select * from felagar
 where fnr in (select fnr from leigur
 where dags between '2024-06-01'
 and '2024-08-31');
```

- Finna nöfn þeirra félaga sem hafa leigt bústaðinn Reykir

```
select nafn from felagar
 where fnr in
 (select fnr from leigur
 where husnr in
 (select husnr from sumarhus
 where stadur = 'Reykir'));
```

Einnig hægt að gera þessa
fyrirspurn með tengingu (*join*)

Útkoman er mengi

- Getum líka athugað hvort gildi sé ekki í menginu
  - Finna þau sumarhús sem aldrei hafa verið leigð

```
select * from sumarhus
 where husnr not in (select husnr
 from leigur);
```

Sýna öll þau sumarhús sem koma
ekki fyrir í töflunni **leigur**

Gagnvísandi fyrirspurn (*correlated query*)

- Oft er undirfyrirspurn háð skipuninni sem inniheldur hana
  - Finna félagsmenn sem hafa 2 leigur

```
select * from felagar f
 where 2 = (select count(*) from leigur l
 where f.fnr = l.fnr);
```

Nafnið *f* í undirfyrirspurn á
við *f*-ið í aðalfyrirspurninni

Fleiri dæmi

- Getum athugað hvort undirfyrirspurn skili einhverju með **exists**

Sýna þá félagasem hafa fengið bústaði á leigu

```
select fnr, nafn from felagar f
 where exists (select * from leigur l
 where f.fnr = l.fnr);
```

Skilar **satt** ef mengið sem
undirfyrirspurnin skilar er ekki tómt

- Finna hvort einhverjir tveir félagsmenn hafi sama nafn
  - Hugmynd: Fyrir alla félagsmenn: Er til félagsmaður sem hefur sama nafn, en annað númer? Ef svo er þá skrifum við hann út

```
select nafn from felagar f1
 where exists (select fnr from felagar f2
 where f1.nafn = f2.nafn
 and f1.fnr != f2.fnr);
```


Fyrirspurnir í **from**-hluta

- Undirfyrirspurn í **from**-hluta er eins og tafla
  - Oftast til betri leiðir til að gera þessar fyrirspurnir (sjá **view**)

```
select fnr, nafn, fj.fjoldi
 from felagar natural join
 (select fnr, count(*) fjoldi
 from leigur
 group by fnr) fj
 where fj.fjoldi > 1;
```

Býr til tímabundna töflu með **fnr** og fjölda leiga fyrir hvern félagsmann

Fyrirspurnir í **select**-hluta

- Getum fundið þá sem hafa fleiri stig en meðaltalið

```
select nafn, stig from felagar
 where stig > (select avg(stig)
 from felagar);
```

en ef við viljum fá meðalstigin með:

```
select nafn, stig, (select avg(stig)
 from felagar) medal
 from felagar
 where stig > medal;
```

Má aðeins skila einu gildi

Fyrirspurnir í **select**-hluta

- Sýna nafn og prósentu stiga miðað við mesta fjölda stiga

```
select nafn,
 stig,
 stig*100.0/(select max(stig)
 from felagar) as prosent
from felagar;
```

Finum mesta fjölda stiga
til að reikna prósentu

Aðrar SQL skipanir

- Getum notað undirfyrirspurnir í öðrum SQL skipunum

Hækka stigin hjá öllum þeim sem leigðu tvisvar eða oftar á árinu 2024

```
update felagar set stig = stig + 10
 where 2 <= (select count(*) from leigur l
 where dags like '2024%' and
 l.fnr = felagar.fnr);
```


Undirfyrirspurnir, samantekt

- Geta verið á ýmsum stöðum:
  - Í **where**-hluta
    - Ef útkoma mengi: notum **in** eða **exists**
    - Ef útkoma eitt gildi: notum samanburði (=, <, >, <=, ...)
  - Í **from**-hluta
    - Þurfum þá að gefa aukanafn (*alias*)
    - Hegða sér annars eins og töflur
  - Í **select**-hluta
    - Mega þá aðeins skila einu gildi

- Sýnið þá félagsmenn sem aldrei hafa fengið sumarhús á leigu
- Sýnið þau sumarhús sem hafa verið leigð sjaldnar en tvisvar
- Sýnið þá félagsmenn sem aldrei hafa leigt sér sumarhús með 6 rúmunum

Ytri tengingar

- Í venjulegri tengingu þurfa línur í töflunum að passa saman
- Viljum stundum líka fá línur sem ekki passa við neina línu í hinni töflunni
  - Fá lista yfir alla félagsmenn og bústaði sem þeir hafa leigt
- Notum þá ytri tengingu (*outer join*)

Vinstri ytri tenging

- Tengjum saman **felagar** og **leigur**

```
select nafn, husnr, dags
 from felagar f left join leigur l
 on f.fnr = l.fnr;
```

Þeir félagsmenn sem ekki hafa neinar leigur hafa NULL í dálkum úr **leigur**-töflunni

nafn	husnr	dags
-----	-----	-----
Gunnar	1001	2024-07-08
Gunnar	1005	2023-07-16
Erla	1005	2024-02-13
Rakel	NULL	NULL
Alexander	1004	2022-06-20
Alexander	1004	2024-08-05
Bjarni	NULL	NULL
...		

Hægri ytri tenging

- Þá eru notuð öll stökin úr hægri töflunni
  - Sýna öll sumarhús og leigur þeirra

```
select stadur, fnr, dags
 from leigur l right join sumarhus s
 on l.husnr = s.husnr;
```

Vandamál! SQLite styður ekki hægri tengingu
Lausn: Snúum þá röð taflanna við!

```
select stadur, fnr, dags
 from sumarhus s left join leigur l
 on l.husnr = s.husnr;
```


Full ytri tenging

- Notar öll stök úr báðum töflum, fyllir upp í svið með **NULL** ef samsvarandi gildi vantar
- Ekki eins nytsöm aðgerð og vinstri (eða hægri) tenging
- Mörg gagnasafnskerfi styðja ekki þessa aðgerð beint, t.d. SQLite
  - Hægt að útfæra hana með öðrum aðgerðum (sjá síðar)

Náttúruleg ytri tenging

- Getum líka sleppt **on**-hlutanum ef dálkarnir heita sama nafni og samanburður er =

```
select nafn, husnr, dags
 from felagar natural left join leigur;
```

Finna það sem vantar

- Hægt að nota ytri tengingu til að finna gildi sem vantar
  - Hvaða félagsmenn hafa aldrei pantað sumarhús?

```
select nafn
 from felagar natural left join leigur
 where husnr is NULL;
```


Margar tengingar

- Röð tenginga getur skipt máli
- Berið saman niðurstöður þessara skipana:

```
select nafn, stadur, fj_ruma
 from felagar natural left outer join leigur
 natural join sumarhus;
```

```
select nafn, stadur, fj_ruma
 from felagar natural left outer join (leigur
 natural join sumarhus);
```

- Sýnið alla félagsmenn sem búa í Reykjavík og þær leigur sem þeir eiga
- Sýnið alla félagsmenn og fjölda daga sem þeir hafa leigt sumarhús
- Sýnið þau sumarhús sem aldrei hafa verið leigð (notið ytri tengingu)

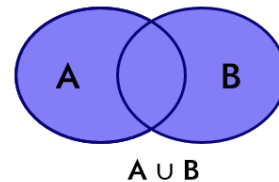
Mengjaaðgerðir

- Töflur eru mengi af línum
  - Getum því notað mengjaaðgerðir á þær
- SQL hefur þrjár mengjaaðgerðir:
  - **Sammengi** (*union*)
  - **Sniðmengi** (*intersection*)
  - **Mengjamunur** (*except*)
- Í mengjaaðgerðunum er tvítekningum sjálfkrafa eytt
  - Ekki gert í öðrum SQL skipunum

Sammengi

- Sameinum útkomur tveggja fyrirspurna

```
select fnr, nafn from felagar
 where stig > 400
union
select fnr, nafn from felagar
 where postnr < '112';
```


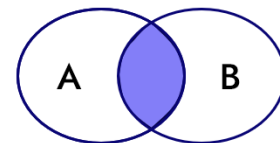
Útkomur fyrirspurnanna þurfa að hafa sama fjölda dálka og þeir þurfa að vera af sömu gerð

Sniðmengi

- Sýna þær línur sem eru í báðum útkomum

```
select fnr, nafn from felagar
 where stig > 400
intersect
select fnr, nafn from felagar
 where postnr < '112';
```


$A \cap B$

- Oftast hægt að nota **or** í stað sammengis og **and** í stað sniðmengis

```
select fnr, nafn from felagar
 where stig > 400 or
 postnr < '112';
```

- Þetta gengur þó ekki alltaf

Dæmi um sammengi


```
select fnr from leigur
 where dags like '2023%' or
 dags like '2024%';
```

Jafngilt

```
select fnr from leigur
 where dags like '2023%'
union
select fnr from leigur
 where dags like '2024%';
```


Dæmi um sniðmengi

- Hvað ef við viljum fá þá sem hafa leigt bæði á árinu 2023 og 2024?
  - Setjum **intersect** í stað **union** eða **and** í stað **or**:

```
select fnr from leigur
 where dags like '2023%' and
 dags like '2024%';
```

and hér í stað or

... en, hvaða dagsetningar eru
bæði á árinu 2023 og 2024?!

Dæmi um sniðmengi

- Getum leyst þetta með því að tvítaka töfluna

```
select 11.fnr from leigur 11, leigur 12
 where 11.fnr = 12.fnr and
 11.dags like '2023%' and
 12.dags like '2024%';
```

Skýrara að nota
intersect


```
select fnr from leigur
 where dags like '2023%'
intersect
select fnr from leigur
 where dags like '2024%';
```

Útfærsla á fullri ytri tengingu

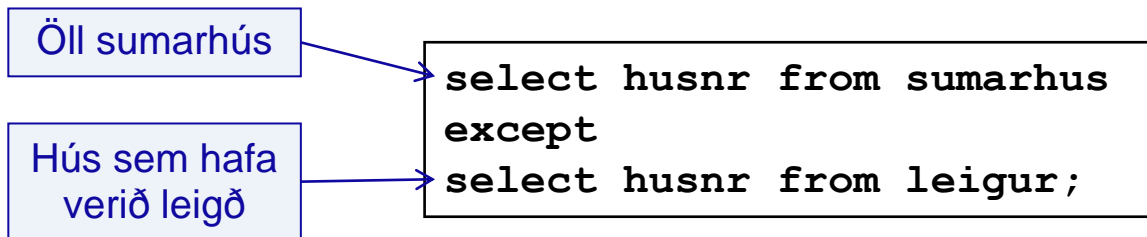
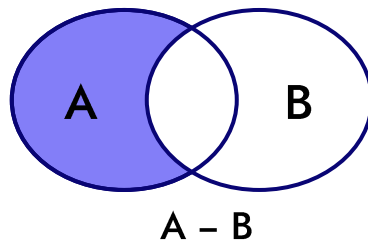
- Sammengi vinstri og hægri tengingar er full tenging

```
select nafn, husnr, dags
 from felagar natural left join leigur
union
select nafn, husnr, dags
 from leigur natural left join felagar;
```

SQLite styður ekki hægri tengingu, svo við útfærum hana með vinstri tengingu og viðsnúning á töflum

Mengjamunur

- Þær línur sem eru í fyrri útkomu en ekki í þeirri seinni

not in í stað mengjamunar

- Finna alla sem ekki hafa leigt í júlí

```
select fnr from felagar
except
select fnr from leigur
 where dags like '%-07-%';
```

Jafngilt

```
select fnr from felagar
 where fnr not in
 (select fnr from leigur
 where dags like '%-07-%');
```

- Sýnið félagsnúmer þeirra sem búa í Grafarvogi eða hafa leigt oftari en einu sinni
- Sýnið þá félagsmenn sem hafa leigt bæði hús númer 1001 og 1002
- Sýnið öll sumarhús sem ekkert voru leigð árið 2024

- Getum skilgreint vísa (*indices*) á dálka til að auka leitarhraða
  - Segjum að eftirfarandi fyrirspurn sé algeng:

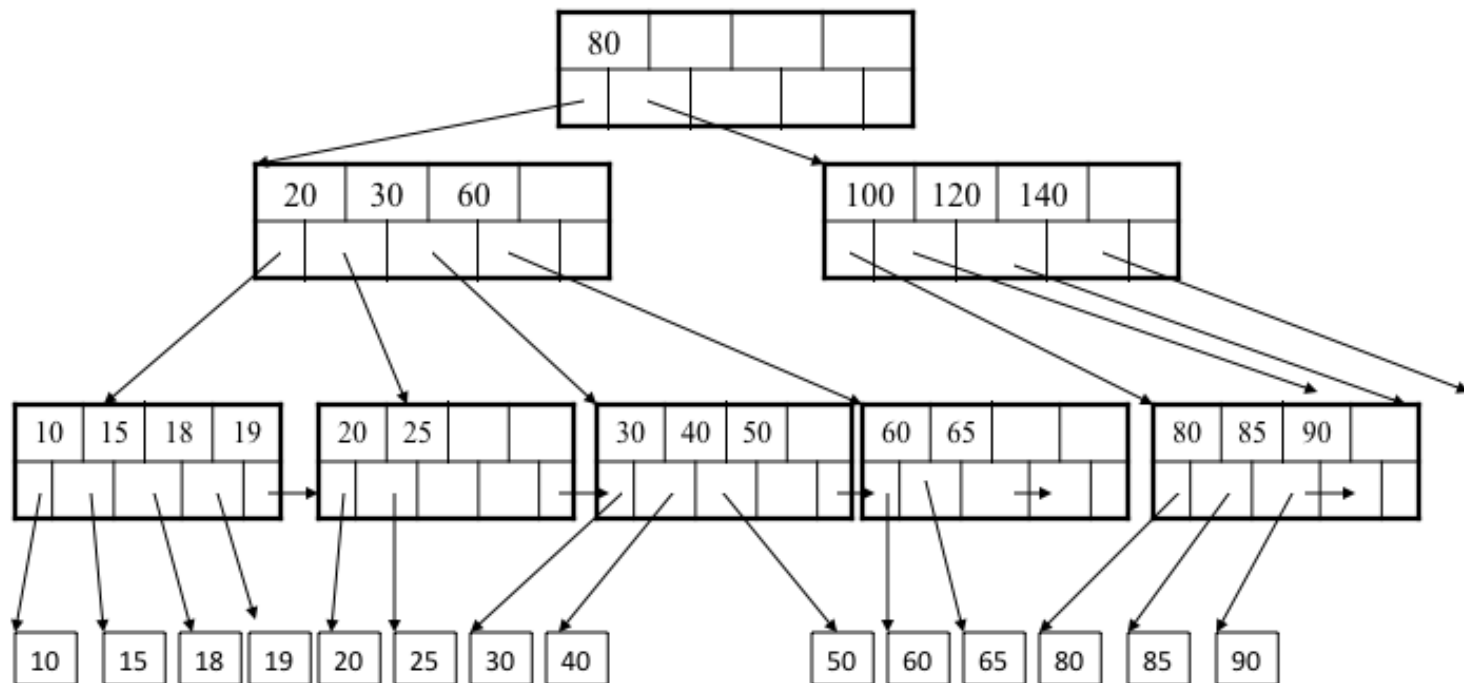
```
select * from felagar
 where nafn = 'Helga';
```
  - Kerfið leitar að þessu með því að fara línu fyrir línu í gegnum alla töfluna
  - Getum búið til leitartré, **B-tré**, sem leyfir okkur mun hraðari leit að nafninu

B-tré

ENDUR
MENNTUN

Dæmi um vísi

- Búum til vísi á dálkinn **nafn** í **felagar**

```
create index nafn_idx on felagar(nafn);
```

Nafnið á vísinum

Mega líka vera
margir dálkar hér

- Líka til einkvæmir vísar:

```
create unique index fnr_idx on felagar(fnr);
```

Þá má ekki setja tvítekin gildi í þennan dálk

Notkun á vísum

- Vísar eru ekki ókeypis
  - Við hverja innsetningu, eyðingu eða breytingu á vísagildi þarf að uppfæra vísinn
- Vísar borga sig aðeins ef
  - mikið magn gagna
  - oft leitað að dálknum sem vísirinn er á
- Ekki alltaf ljóst hvaða vísa ætti að búa til
  - Prófa sig áfram og tímamæla

Sýndartöflur (*views*)

- Sýndartöflur eru niðurstöður úr fyrirspurn
  - Innihalda engin gögn
  - Eru búnar til þegar þörf er á þeim
- Oft notaðar til að gefa aðra sýn á gagnasafnið
  - Fela tiltekna línur
    - Til dæmis starfsmannatafla án yfirmanna
    - Einkunnatafla með eingöngu þínum einkunnum
  - Einfalda fyrirspurnir
    - Búa til sýndartöflu sem tengir allar töflur saman

Dæmi um sýndartöflur

- Búa til sýndartöflu með úrvalsfélögum:

```
create view vip as
 select * from felagar
 where stig > 400 and
 innng_ar <= 2010;
```

- Getum svo unnið með þessa töflu eins og hverja aðra töflu
  - Inniheldur sömu dálka og **felagar**, en færri línur

Dæmi um sýndartöflur

- Fela ýmsar upplýsingar um félaga

```
create view fel_post as
 select fnr, nafn, postnr
 from felagar;
```

Leyfum sumum notendum aðeins
að sjá pósthúmer félagsmanna,
en ekki aðrar upplýsingar

Dæmi um sýndartöflur

- Getum notað til að einfalda fyrirspurnir:

```
create view allt as
 select * from felagar natural join
 leigur natural join
 sumarhus;
```

Getum nú gert:

```
select nafn, stadur from allt
 where dags >= '2024-01-01';
```

Dæmi um sýndartöflur

- Getum notað til að setja gögn betur fram

```
create view movieform as
 select movie.id,
 title || ' (' || year || ')' as title,
 score,
 name as director
 from movie join actor on director = actor.id;
```

Búum til nýjan titill
með ártalinu aftast

Fáum nú nafn leikstjórans með

```
sqlite> select * from movieform limit 10;
```

id	title	score	director
1	Star Wars (1977)	8.8	George Lucas
2	Shawshank Redemption, The (1994)	9.0	Frank Darabont
3	Pulp Fiction (1994)	8.6	Quentin Tarantino
4	Titanic (1997)	7.2	James Cameron
5	Star Wars: Episode V - The Empire Strikes Back (1980)	8.6	Irvin Kershner
6	Usual Suspects, The (1995)	8.7	Bryan Singer
7	Schindler's List (1993)	8.8	Steven Spielberg
8	Saving Private Ryan (1998)	8.5	Steven Spielberg
9	Braveheart (1995)	8.3	Mel Gibson
10	American Beauty (1999)	8.8	Sam Mendes

Kostir sýndartafla

ENDUR
MENNTUN

- Það verður engin umfremd þó við búum til sýndartöfluna **allt**
  - Það eru engin gögn í henni!
- Hægt að gefa mismunandi notendum aðgang að mismunandi sýndartöflum
  - Sjá bara það sem þeir mega sjá
  - SQLite hefur ekki skilgreinda notendur

Breytingar á sýndartöflum

- SQL staðallinn segir að það eigi að vera hægt að breyta gildum í sýndartöflum
  - Hægt að nota **insert**, **update** og **delete**
- Alls ekki auðvelt, þarf að snúa við fyrirspurninni sem skilgreinir sýndartöfluna
- Flest "stóru" gagnasafnskerfið ráða við að breyta sýndartöflum
  - SQLite leyfir það ekki!

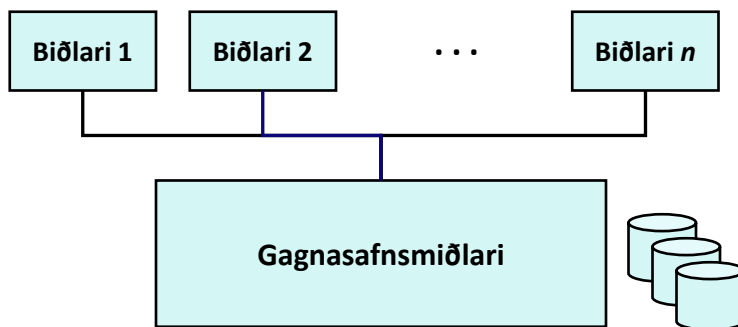
- Búið til sýndartöfluna **allt** og sýnið nöfn þeirra félagsmanna sem hafa leigt bústaðinn "Laugarvatn 1"
- Búið til sýndartöflu sem hefur aðeins dálkana **fnr**, **nafn** og **inng_ar** og inniheldur aðeins þá sem búa utan Reykjavíkur

Önnur gagnasafnskerfi

- Margar gerðir gagnasafnskerfa:
  - Stór biðlara-miðlara kerfi (*client-server*)
    - Oracle, DB2, SQL Server, Informix, ...
  - Frí millistór biðlara-miðlara kerfi
    - MySQL, PostgreSQL, Firebird ...
  - Lítil einstaklingskerfi
    - SQLite, MS Access, InterBase, Apache Derby ...
  - Stór, sérhæfð gagnasafnskerfi
    - MongoDB, Cosmos DB, ...

Miðlara-biðlara kerfi

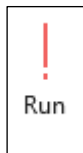
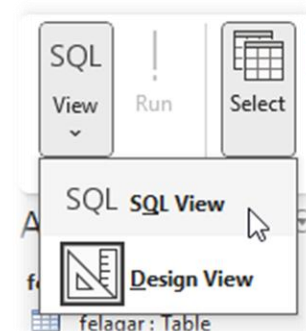
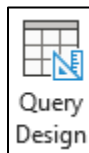
- Gagnasafnsmiðlari keyrir á sérstakri tölvu
  - Margir biðlarar með aðgang á sama tíma
  - Sumir biðlarar á nærneti, aðrir yfir Internet

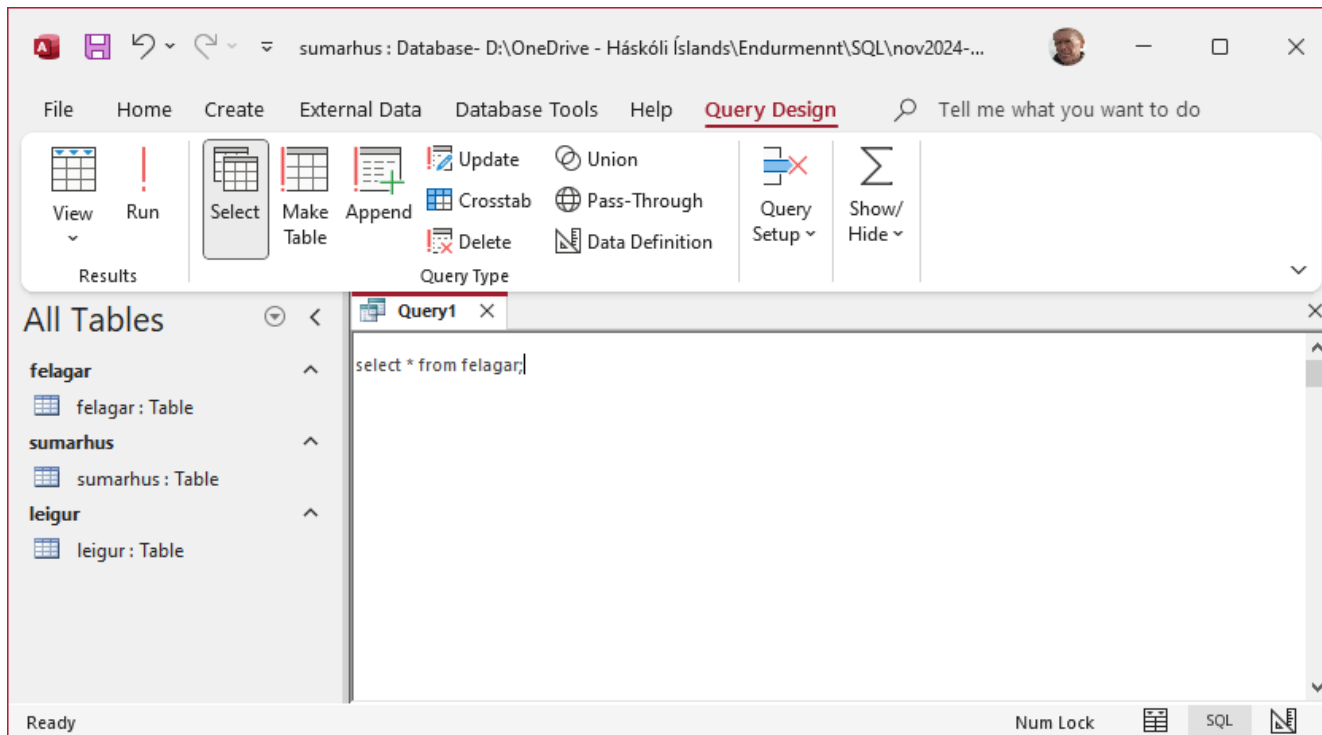
- Stór gagnasafnskerfi hafa ýmsa aðra eiginleika
  - Innbyggð vefþjónusta (*web services*)
  - Vöruhús gagna (*data warehousing*)
  - Dreifð gagnasöfn (*distributed databases*)
  - Öflug bestun fyrirspurna (*query optimization*)
  - Gagnaöryggi (*data security*)
  - ... og margt fleira

MS Access

- Getum notað SQL í MS Access
  - Fara í **Create** valmynd
  - Smella á **Query Design** hnapp
  - Smella á niðurör á **View** hnappi og velja **SQL View**
  - Slá inn SQL skipun og smella á **Run** hnapp

SQL í MS Access

- Útfærir ekki allan SQL staðal
  - Engin náttúruleg tenging (*natural join*)
  - Verður að skrifa **inner join**, ekki nóg að skrifa **join**
  - Útfærir **union**, en ekki **intersect** eða **except**
- Hefur ýmsar viðbætur
  - Öflugri reglulegar segðir (**like**-samanburður)
- Ætlast til að fyrirspurnir séu búnar til sjónrænt (í *Query Design*)

Hvað næst?

- Meira um SQL:
  - Ytri lyklar ([*foreign keys*](#))
  - Innri föll ([*stored procedures*](#)), kveikjur ([*triggers*](#))
- Meira um gagnasöfn:
  - Hönnun gagnasafna ([*database design*](#))
  - Notendur og réttindi ([*privileges*](#))
  - Hreyfingar ([*transactions*](#)) og samskeiða vinnsla ([*concurrency control*](#))
  - Aðrar gerðir gagnasafnskerfa ([*NoSQL*](#))

Hlekkir á Wikipedia greinar